

MAGYAR NYELVI FELADATLAP

a 8. évfolyamosok számára

2019. január 19. 10:00 óra

NÉV: _____

SZÜLETÉSI ÉV: HÓ: NAP:

Tollal dolgozz! Ügyelj a külalakra!

A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg.

A megoldásra összesen 45 perced van.

Az utolsó (10.) feladatra legalább 10–15 percet szánj!

**Ha megoldásod ellenőrzésekor észreveszed, hogy hibáztál,
a végső választ egyértelműen jelöld meg, a hibásat húzd át!**

Jó munkát kívánunk!

2019. január 19.

1.	Fejezd ki a megadott jelentéseket egy olyan szóval, amely tartalmazza a TÁR betűsört! Írd a megfelelő szót a pontvonalra! A) országokat elválasztó képzeletbeli vonal: B) megbeszél, tanácskozik: C) húros, pengetős hangszer:	a													
2.	Alkoss az alábbi szó betűiből egy-egy olyan toldalék nélküli szót, amely megfelel a leírásnak! Nem kell felhasználni minden betűt. hempereg A) két szótagos ige: B) két szótagos köznév: C) igekötő:	a													
3.	Előfordul, hogy két szólásnak, közmondásnak hasonló a jelentése. A megadott példák közül a megfelelő helyre írd be a hasonló jelentésű szólások betűjelét! Vigyázz, három szólás kimarad!	a													
		b													
		c													
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-bottom: 10px;"> <thead> <tr> <th style="width: 33%;">a hasonló jelentés</th> <th style="width: 33%;">az egyik szólás betűjele</th> <th style="width: 33%;">a másik szólás betűjele</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a) túlzásba esik</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>b) gyanús dolgot csinál, gyanúsan viselkedik</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>c) egyformák</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> A) Kenyérre lehet kenni. B) Átesik a ló másik oldalára. C) Az egyik 19, a másik egy híján 20. D) Valami van a füle mögött. E) Egyik kutya, másik eb. F) Kerülgeti, mint macska a forró kását. G) Nyílt kártyákkal játszik. H) Vaj van a fején. I) Túllő a célon.	a hasonló jelentés	az egyik szólás betűjele	a másik szólás betűjele	a) túlzásba esik			b) gyanús dolgot csinál, gyanúsan viselkedik			c) egyformák				
a hasonló jelentés	az egyik szólás betűjele	a másik szólás betűjele													
a) túlzásba esik															
b) gyanús dolgot csinál, gyanúsan viselkedik															
c) egyformák															

4. a) A felsorolt szavak közül keress **egy-egy helyes** példát az alábbi meghatározásokra, és írd be azokat a táblázat megfelelő helyére!

A választható szavak:

szárnyal, vállal, tett, büntett, mondat, irat

-val, -vel ragos főnév	
műveltető ige	
főnév és múlt idejű ige is lehet	
vegyes hangrendű képzett főnév	

- b) Húzd alá az alábbi mondatokban az **alanyt**!

A) Egy fenékkal nem lehet két lovat megülni.

B) A haja szála sem görbül meg.

- c) Húzd alá az alábbi mondatokban az **állítmányt**!

A) Sötétben minden tehén fekete.

B) Semmi jónak nem vagyok az elrontója.

5. Melyik írásmód a helyes?

Írj középre **1**-est, ha az első, **2**-est, ha a második, **x**-et, ha mindkét alak helyes!

a)	kiált		kiállt
b)	elől		elől
c)	%-al		%-kal
d)	dicsér		dícsér
e)	muszáj		muszály
f)	játszanak		játsszanak

a	
b	
c	

a	
b	
c	
d	
e	
f	

6. Olvasd el figyelmesen a következő állításokat!

a

Tegnap a bátyámmal és a barátommal moziban voltam.

A film nem tetszett nekem, mert nagyon elfáradok, ha a hallott idegen szöveget nekem kell lefordítani.

A főszereplő színész ugyan a barátom kedvence, de én még egy filmben sem láttam.

A fenti mondatok alapján a következő állítások közül melyek igazak **biztosan**? Karikázd be ezeknek az állításoknak a betűjelét! Vigyázz, a rossz megoldásokért pontlevonás jár!

- A) A barátomnak tetszett a film.
- B) A főszereplő színészt mindnyájan ismertük.
- C) A testvérem, akivel moziban voltam, idősebb nálam.
- D) A barátomnak nem az a kedvenc színésze, aki nekem.
- E) A barátom rendszeresen jár moziba.
- F) Nem szinkronizált filmet láttunk.

7. Az alábbi mondatok a hangsúlytól függően pozitív vagy negatív jelentésűek is lehetnek. A megadott értelmezések betűjelét írd a táblázat megfelelő helyére! Mindenhová egy betűt kell írnod.

a

b

c

	pozitív	negatív
a) Már megjöttél?		
b) Én nem így készítem a lecsót.		
c) Nagyon különös, amit mondasz.		

- A) Kérlek, taníts meg, te hogyan készíted!
- B) Még nem számítottam rád.
- C) A helyedben én ezt a kérdést alaposabban átgondolnám.
- D) Végre itt vagy!
- E) Jobb lett volna, ha megkérdezed, én hogyan csinálom.
- F) Lehet, hogy mégis neked van igazad.

8. Olvasd el figyelmesen Radnóti Miklós versét, majd oldd meg a rá vonatkozó feladatokat!

a	
b	
c	
d	

Alszik a szív és alszik a szívben az aggodalom,
 alszik a pókháló közelében a légy a falon;
 csönd van a házban, az éber egér se kapargál,
 alszik a kert, a faág, a fatörzsben a harkály,
 kasban a méh, rózsában a rózsabogár,
 alszik a pergő búzaszemekben a nyár,
 alszik a holdban a láng, hideg érem az égen;
 fölkel az ősz és lopni lopakszik az éjben.

- a) Az alábbi kifejezések közül melyik **kettő** illik leginkább a versre? Húzd alá ezeket!
 hajnalodik / éjszaka / vihar előtt / napfogyatkozás / nyárutó
- b) Melyik az a költői eszköz, amelyik **nem jellemző** a versre? Húzd alá a megfelelőt!
 halmozás (felsorolás), megszemélyesítés, ismétlés, hasonlat
- c) Jelöld meg aláhúzással az alábbi állítások közül az **egyetlen hamisat**!
 A vers hexameteremből áll, a sorok végén páros rímekkel.
 A „hideg érem” kifejezés a versben a hold metaforája.
 A versben kevés a mozgást jelentő ige, s ez a művet inkább leíró jellegűvé teszi.
- d) A versben egyszerre van jelen a nyugalom és a nyugtalanság. Indokold ezt az állítást egy-két mondatban a saját szavaiddal!

.....

.....

.....

9. Olvasd el figyelmesen az alábbi szövegeket, majd oldd meg a feladatokat!

a	
b	
c	
d	
e	
f	
g	
h	

Luca-napi népszokások

(1) Szent Luca a legenda szerint keresztény hitéért halt vértanúhalált, neve a latin „lux”, azaz fény szóból származik. Ünnepe napja a Gergely-naptár bevezetése előtt az esztendő legrövidebb napja, egyúttal a téli napforduló kezdete volt. Ezért december 13-a tele van olyan tilalmakkal, jóslásokkal, amelyek befolyással vannak a következő esztendőre.

(2) A magyar néphit szerint Luca alakja kettős, egyrészt kapcsolatos a legendabeli Szent Lucával, másrészt egy boszorkányszerű, rontó nőalakkal. Ez utóbbi kísértetszerű jelenség, aki emberek, állatok kárát okozhatja. Ezért Luca napját az egész magyar nyelvterületen gonoszjáró napnak tartották, így különösen a boszorkányok rontása ellen kellett védekezni.

(3) Kevés olyan jeles nap van, amelyhez annyi szokás, hiedelem, jóslás, tiltás kapcsolódna, mint december 13-ához. Ez a nap éppúgy alkalmas volt termékenység varázslására, mint házasság- és időjóslásra vagy bizonyos női munkák tiltására, ez utóbbi azt jelentette, hogy Luca napján régen tilos volt fonni, sütni, mosni.

(4) A Luca-naptár szerint a következő esztendő januárjában olyan idő lesz, mint Luca napján, februárban olyan, mint Luca másnapján, és így tovább egészen karácsonyig, ami a következő decemberi időjárásra utal. Az időjárásra a székelyek hagyományból jósoltak. A vöröshagymából lefejtettek 12 réteget, ez az év egy-egy hónapjának felelt meg. Mindegyikbe egy kevés sót szórtak, s amelyikben elolvadt, az a hónap esősnek ígérkezett, a többi száraznak. Luca-napkor vetik a Luca-búzát, amely ha karácsonyra kizöldül, jó termés várható.

(5) Ehhez a naphoz kötődik a legismertebb hagyomány, a Luca-szék készítése. Ekkor kezdték el faragni, de minden nap csak egyetlen műveletet volt szabad rajta elvégezni, és karácsony szentestéjére kellett elkészülnie. Azon az éjszakán a misére magukkal vitték, hiszen ha ráálltak, megláthatták a boszorkányokat.

(6) Luca napjának hajnalán volt szokásban a lucázás vagy kotyolás, ilyenkor a gyerekek körbejárták a házakat, és szalmán térdepelve mondókákkal bő termést ígértek kisebb ajándékokért cserébe.

Szabó T. Anna: Lucázás

Luca napján nincsen munka,
dolgoztatok eleget!
Ne mossatok, ne fonjatok,
ne süssetek kenyeret!

Az év legsötétebb napján
egy kis tavasz kell nekünk:
Karácsonyra kizöldülő
Luca-búzáat keltetünk!

Luca napján kilenc fából
Luca-széket kezdjete,
bikaszarvú boszorkányok,
mostantól reszkessenek!

Hidegen és sötétségen
győz a gyertya, győz a fény –
nincsen ördög, sem boszorkány
az angyalok ünnepén!

(A feladathoz igazított szöveg, forrásai: <http://szabotanna.com/versek/gyerekversek>;
<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/muveszetek/muveszettortenet/neprajz>;
wikipedia.org/wiki/Luca-napi_szokasok)

- a) Írj le két olyan információt a Luca-nappal kapcsolatban, amelyik a versben és a prózai szövegben is szerepel!

1. információ:

2. információ:

- b) A két szövegből kiderülnek a Luca-szék készítésének a szabályai. Írj le ezekből hármat!

.....
.....
.....

- c) A 4. bekezdés alapján melyik hónap időjárása jósolható meg december 15-e időjárásából?

.....

- d) Milyen ellentét van a Luca név jelentése és Luca napja között? Fogalmazd meg **egy mondatban!**

.....
.....

e) Ezt az ellentétet **a versben** milyen szópárok (fogalompárok) fogalmazzák meg? Írj ki egy példát!

.....

f) A magyar néphit szerint milyen kettősséget hordoz Luca alakja?

.....

.....

g) A Luca-naphoz köthető állítások közül írd a megfelelő példa betűjelét az alábbi fogalmakhoz!

hiedelem:

jóslás:

tiltás:

A beírandó példák:

A) ezen a napon az asszonyok nem sütöttek kenyeret

B) a Luca-székről meglátni a boszorkányt

C) Luca-búza ültetése

h) Igaz vagy hamis? Karikázd be a megfelelőt!

A) Ha valaki december 13-án ráállt a Luca-székre, megláthatta a boszorkányokat.

IGAZ – HAMIS

B) Luca napja a Gergely-naptár szerint az év legrövidebb napja.

IGAZ – HAMIS

C) A gyerekek kisebb ajándékokat osztogatva járták körbe a házakat.

IGAZ – HAMIS

10. Egyesek szerint felnőttnek lenni sokkal jobb, mint gyereeknek, mások ezt éppen fordítva gondolják. **10–12 mondatos** fogalmazásodban írd legalább 2-2 érvet mindkét állítás mellett, és fejtssd ki, hogy számodra melyik álláspont az elfogadhatóbb!
- Figyelem! A 4 mondatnál rövidebb fogalmazás nem értékelhető! Ha a fogalmazás nem éri el a 10 mondatot, az jelentős pontlevonással jár.**

a	
b	
c	
d	
e	

[illegible]

2019. január 19.